

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Dissertationes De Actibus Humanis

Karchne, Simon

Augustæ Vindelicorum & Græcensis, 1716

§. VI. De moralitate conditionalium affectum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39981

§. VI.

De moralitate conditionalium affectuum.

550. **H**ucusque disservimus de moralitate actuum dependentium ab absoluto iudicio, nunc inquirimus moralitatem, sive bonitatem, & malitiam actuum voluntatis imputabilem de objectis per iudicia conditionata propositis: id est, dum bonitas, & malitia cognoscitur sub conditione possibili, aut impossibili relinquente totam in objecto conditionato bonitatem, vel malitiam, aut hanc auferente. In hac frequenter practica quaestione diversimode loquuntur Theologi.]

Tres proponuntur cum suis fundamentis sententiae.

Prima est Izquierdo tom. 2. de DEO. D. 35. à num. 107. universaliter statuentis: quod iudicium conditionatum tam de malitia, quam de bonitate actus sufficiat ad imputabilitatem in ratione pura propositionis, id est: sit cognitio sufficienter directiva, ut actus evadat moraliter bonus, vel malus; idque extendit ad illos affectus conditionatos, quos velleitates nuncupamus, seu qui tendunt in conditionatum sub conditione iudicata ut impossibili, aut non purificanda; non enim minus est peccatum asserere ex animo: *Si haberem gladium, occiderem Petrum.* quam absolute dicere *volo occidere Petrum.*

E contra non minus laudabile est: *Si essem dives, erogarem eleemosynam.* Quam absolute decernere: *Volo dare eleemosynam.* Ratio quia id quod praestat absolute iudicium absolutum de bonitate, & malitia, praestat conditionate iudicium conditionatum, sed absolutum efficit, quod voluntas censeatur absolute efficaciter intendere bonitatem; vel malitiam, & ob id alterutra imputatur voluntati, ergo etiam conditionatum efficit, quod voluntas censeatur conditionate intendere alterutrum, & ob id est voluntati libera ac imputabilis.

551. Secunda sententia affirmat licita esse conditionata desideria conditionate desiderantia objecta jure positivo prohibita sub conditione totam malitiam ab eis auferente: sic licite quis desiderat: *Si liceret, aut si non esset vetitum, comederem carnes die Veneris.*

Huc revocantur objecta voto promissa: horum enim ommissio posset desiderari, ac licite capi delectatio sub conditione negante votum e.g. *si non essem professus, non fierem Religiosus, si non vovissem jejunium, ederem &c.*

De objectis vero jure naturae vetitis distinguit inter objecta, à quibus potest per intellectum malitia praescindi: & inter objecta ita intrinsece mala, ut pro nullo causa possint esse licita.

G g g 2

De

De prioribus asserit id, quod de jure positivo prohibitis: nimirum affectus conditionatos sub conditione tollente malitiam non esse saltem graviter illicitos. E.g. *Si DEUS concederet, vellem pradari: si essem iudex, hunc furem suspendere, hanc ducere, si non essem voto obstrictus.* Est communis teste Sporer *p. 1. Decal. cap. 6. num. 19.* ex Sanch. *lib. 1. Decal. c. 2. num. 24.* Valq. *1. 2. D. 110. cap. 24. num. 4.* Laym. *lib. 1. tract. 3. cap. 6. num. 10.*

Ratio quod affectus conditionatus feratur in objectum, non prout est in se, sed prout est propositum per intellectum sub tali conditione, sed sub hac nullam involvit malitiam, sed totam aufert, uti supponitur, ergo affectus talis conditionatus in nullam fertur malitiam.

Dixi *saltem graviter* illicitos: quia nisi sit finis honestus, tales affectus sunt communiter otiosi, atque adeo leviter mali: imò sæpe periculosi. Propterea Cajetanus *in summa verb. peccatum* vocat fatuas, & diabolicas tentationes præsertim in materia Venerea propter periculum excitandi Spiritus Venereos: & facillè uti observat Tamb. *lib. 10. in Decal. cap. 5. §. 4.* ejusmodi velleitates, & affectus formaliter inefficaces oriuntur ex actuali affectu peccaminoso: hac ratione facile peccat mortaliter adolescens ex turpi amore erga puellam dicens: *Hanc vellem tangere, si mea foret uxor.*

552. E contra de posterioribus objectis jure naturæ vetitis pro nulla circumstantia cohonestabilibus affectus conditionati sunt illiciti secundum gravitatem

objectorum. cit. Sporer *num. 10.* Sanch. cit. *num. 23.* Laym. cit. quia conditio adjecta impossibilis e. g. *si non esset peccatum, si liceret, &c. fierem hæreticus, DEUM destruerem &c.* malitiam auferre nequit: siquidem sub nulla conditione concipi possunt sine sua essentia, sed malitia est essentia hujusmodi objectorum, ergo sub nulla conditione possunt concipi sine malitia; proinde sub omni conditione affectus fertur in malitiam juxta suam gravitatem, consequenter est mortalis aut venialis.

Valq. *1. 2. D. 116. cap. 2. in fine.* liberat à mortali desiderium, quo quis optat fornicationem, aut alia jure naturali prohibita non esse prohibita, si finis movens ad talem affectum sit justus e.g. quia optans se scit fragilem, ac in id crimen sæpe lapsus. Reprobat Sanch. cit. quod hoc aliud non esset, quam optare ejusmodi objectorum essentia inversionem, ac naturæ ordinis mutationem; talis affectus optativus est gravius peccatum, quam semel aliquid ex illis peccatis committere, sed committens peccat mortaliter, ergo etiam optans.

Limitanda est hæc secunda sententia de objectis posterioris generis malis ita intrinsecè, ut sub nulla conditione purgari possint à malitia: illam veram esse, si dictæ conditionales exprimant affectum voluntatis actualem in malum per modum optantis, secus si duntaxat per modum enuntiantis significetur propensio in talem actum jure naturali prohibitum, nisi turpitudine actus deterreret; sic enim propensio in peccatum Sancto motivo reprimatur, & ideo caret culpa Sanch. *num. 25.* Pal. *p. 1. tract. 2. D. 2. p. 10.*

§. 3. num. 4. Tambur. §. 3. quorum ratio expresse asserit, ejusmodi affectibus indicari solam propensionem, etsi uterque simpliciter asserat cum Vasq. nunquam esse mortale tale desiderium, seu tales velleitates: nisi hæ imperentur ab aliquo actuali affectu mortali; talem indicat affectus conditionatus *destruendi DEUM, aut inimicum, si non esset peccatum*. Indicat enim actuale odium DEL, vel inimici. Aliud exemplum dedit num. 551. in fin. Vide Pal. simpliciter adhaerentem Vasquezio, ac diluentem argumenta Sanch. numero 23. & aliorum.

553. Tertia sententia est quorundam apud Cardenas *Cris. Theolog. D. 54. num. 29.* qui credunt omnes affectus conditionatos sub conditione impossibili auferente malitiam ferri in utramque partem contradictionis. Quia inquirunt, quævis conditio impossibilis infert ambo contradictoria, ergo infert malitiam, & simul hujus carentiam, ergo voluntas per affectum conditionatum fertur in malitiam, & in non malitiam: ergo amplectitur sub hypothese affectiva malitiam; nam à copulativa ad utramque ejus partem est evidens argumentum. Carden. n. 20.

Huius sententiæ falsitatem demonstrat hic syllogismus: *Omnis lapis est homo, Petrus est lapis, ergo Petrus est homo*: ubi conclusio est evidenter vera, esto præmissæ sint in se impossibiles: Eadem conclusio sequitur, si eadem præmissæ resolvantur in conditionales impossibiles: *Si omnis lapis esset homo, & Petrus esset lapis, Petrus esset homo, sed Petrus est lapis, ergo Petrus est homo*: in utroque syllogismo sola affir-

mativa conclusio ex impossibili sequitur, secus ambo contradictoria, licet in secundo major sit condicionalis impossibilis.

Hinc ipse à num. 30. statuit sequentem regulam discernendi hypotheses impossibiles utramque contradictionis partem inferentes à non inferentibus: non esse attendendum ad impossibilitatem, quam in se continet conditio, sed ad impossibilitatem, vel possibilitatem, quam importat conditio in actu signato, seu quæ ut talis proponitur intellectui ex parte hypothesis, sive conditionis. Unde licet conditio in se sit impossibilis, si tamen non impossibilitas sed possibilitas ejus proponitur intellectui, respectu talis intellectus non infert utrumque contradictorium.

E contra infert, si supponitur ut impossibilis: sic ex hac condicionali: *Si homo esset Chymara* (rectè sequitur utrumque) *quod esset, & non esset*: quia antecedens, id est, conditio proponitur ut impossibilis; è contra *si homo esset equus, esset hinnibilis*, spectatâ conditione nimirum *ly si esset equus*, infert solum hinnibilitatem, quia esto in se sit impossibile hominem esse equum, hanc tamen impossibilitatem non exprimit respectu intellectus conditio apprehensa, sed oppositum scilicet veram, & possibilem eorum prædicatorum identitatem.

Unde num. 32. concludit desiderium conditionatum etiam efficax sub conditione impossibili non inferente utramque partem contradictionis, non formaliter tendere in impossibile, seu in ambo contradictoria, sed in aliquid verum

rum, & reale veritate, & realitate, quam objectum conditionatum habet prout substans conditioni sic apprehensa.

Deciditur: an, & quid veri contineant relata à n. 550. sententia?

554. **D**uo præmitto: unum ex fine *num. 553.* mihi apparere veram regulam discernendi inter hypotheses impossibiles inferentes à non inferentibus ambo contradictionis extrema.

Alterum, quod delectatio de aliquo objecto possit esse mala moraliter; etsi ex parte objecti fiat præcisio ab omni malitia morali, e. g. copula conjugalis Petri cum Berta non est moraliter mala, & tamen si aliquis distinctus à conjugibus delectaretur illà, hæc delectatio est moraliter mala, non objective seu vi objecti (cum objectum nempe copula conjugalis secundum se sit licita) sed ex parte solius delectationis, quia jure naturæ est prohibitum, ne quis extra conjugium habeat delectationem sensibilem internam, vel externam circa copulam talem. *Cardenas Crisis Theolog. Diss. 41. num. 29.*

Item si amens Petrum vulneret, vulneratio hæc caret morali malitiâ defectu libertatis, est enim actio necessaria, proinde incapax moralis malitiæ: & tamen si quis liberè gauderet de vulneratione Petri, secundum omnes gaudium istud est peccatum, cujus malitia moralis cum non sit ex parte objecti, necesse se teneat ex parte gaudij. Idem est in blasphemia prolata à stulto, aut in imagine

sancta ab eodem conculcata: neutra actio ex parte objecti est moraliter mala, & tamen gaudens de istis actionibus ut irreligiosis peccat contra Religionem non titulo actionis irreligiosa, utpote non peccaminosa, ergo gaudium ejusmodi est moraliter malum malitiâ se tenente ex parte solius gaudij; quia gaudere contumeliâ DEO illatâ, aut irreverentiâ exhibitâ sacrae imagini est malum morale contra Religionem malitiâ se tenente ex parte gaudij, cit. *Carden num. 28. & 30.*

555. Dico primo iudicium conditionatum in ratione pura propositionis, seu repræsentationis sufficere, ut imputetur honestas, aut malitia. Ita Izquierdo, cujus sententiam relata *num. 550.* ob rationem ibi adductam amplector.

Dico secundò, desiderium conditionatum de objectis jure positivo sive humano, sive divino vetitis sub conditione removenente ab illis malitiam totam e. g. si non essent prohibita, carere omni culpa. Hæc conclusio est secundæ sententiæ per *num. 551.* Ratio quia nulla malitia tunc repræsentatur in objecto prout substans tali conditioni e. g. *vesceret carnibus die Veneris, si lex Ecclesie non inhiberet; non confiterer peccata, si DEUS non præciperet; si non vovissem castitatem, ducerem uxorem:* nec actus conditionatus desiderij ex parte sui opponitur ulli virtuti, aliàs secluso præcepto de objecto esset inhibitus.

556. Dico tertio, desideria conditionata de objectis jure naturæ prohibitis (à quibus pro aliquibus circumstan-

tijs potest separari malitia materialis) sunt licita pro jis circumstantijs, pro quibus & sub quibus representantur separata à malitia. Ita citata secunda sententia, quàm persuadet ejusdem ratio *num. 551. vers. de objectis vero*: nam prout vestita talibus circumstantijs sunt simpliciter honesta, nec desideria conditionatè tendentia in illa ut talia opponuntur ulli virtuti notabiliter secluso periculo affectus peccaminosi presentis, aut presentis delectationis sensibilis in materia venerea, ut notavi citato numero *vers. dixi salutem*.

Limitationem addo hic aliam: nisi ex illis objectis sit aliquod physicè malum alteri, & ut tale illi cuperet, aut de eo gauderet: cupere enim malum, seu noxium alteri ut malum illi, aut de eodem gaudere est odium contra charitatem pro nullis circumstantijs licitum; idem dic de affectibus conditionatis, qui etsi relatè ad objectum ut substans conditioni sint liberi à malitia, ex parte tamen actus adhuc opponuntur alicui virtuti; hoc probant exempla allata *n. 554. & afferenda à num. 558.*

Dixi ut malum illi: quia malum physicum sub ratione boni aliquando licitè est alteri optabile, & citra culpam de eo ut bono est gaudium licitum, de quo suo loco.

557. Dico quarto desideria, & affectus conditionales de objectis à lege naturali prohibitis intrinsecè, seu in se, pro nullis circumstantijs cononestabilibus, in quibus conditio ab objectis excludit moralem malitiam, esse, quantum est ex parte objecti amati, licitos. Ita Cardenas *D. 54. c. 3*, cujus sententia est

Valq. Pal. & Tamb. per *num. 552*. Ante probationem apprimè advertit Cardenas *num. 27*. cum actuum moralium ejusmodi malitia consistat in dissonantia cum natura rationali ut tali, & rectà ratione, hæc dissonantia constituat intrinsecè similes actus (e.g. mendacium, occisionem, Petri Machiam cum Berta, perjurium, infidelitatem, vulnerationem, aut occisionem DEI) est impossibile cognosci mendacium, occisionem Petri, &c. in se. non cognitâ dissonantiâ cum ratione, ergo ab hac intellectus præcindere non potest, sed duntaxat à differentiis dissonantiæ: & ideo, cum dicimus, *Si mendacium non esset dissonum rationi*, hic actus non est operatio intellectus præcindentis, sed negantis prædicatum de subjecto (quod subjectum constituit, prædicatum istud, *si esset dissonum rationi*) negat enim id ipsum, quod ex parte subjecti in se considerati seu in ly mendacium apprehenditur.

Verùm voluntatis etiam efficax affectus non sumit suam specificam malitiam ab objecto, quale est in se, sed ab objecto, quale proponitur per intellectum, ergo si per intellectum proponitur sine malitia, affectus etiam efficaciter id prout sic propositum appetens ab objecto nullam attrahit malitiam, idque procedit, etsi conditio, sub quâ proponitur, sit impossibilis in se; qualis est hæc: *Si mendacium non esset dissonum rationi, mentirer*. Quia non est attendendum ad impossibilitatem, quam in se continet, sed ad impossibilitatem, aut possibilitatem, quam significat, & quæ ut talis intellectui proponitur ex parte conditionis,

ditionis, ex parte autem conditionis in propositione proxima non proponitur impossibilitas mendacij seu contonantia & dissonantia mendacij cum ratione, sed solum non dissonantia, quæ est quid possibile, & reale, quæ conditio sic apprehensa cum excludat à mendacio dissonantiam; fit, ut affectus conditionatus mentiendi significatus per *ly mentirer* sit inculpabilis, prout subest tali conditioni ut in simili dixi n. 553.

Probatur nunc conclusio quarta: illi affectus sunt liciti ex parte objecti, qui feruntur in objectum immune à materiali malitia, sed affectus præfati conditionales, alique similes habentes pro conditione quid excludens malitiam ab objecto. E.g. *Si mendacium non esset dissonum rationi, aut non esset malum, aut si esset bonum*, feruntur in objectum e.g. *in mendacium* sub conditione excludente malitiam à mendacio, ergo affectus præfati conditionales ex parte objecti sunt liciti. Confirmatur: hæc conditionalis est vera, & necessaria; *Si mendacium non esset malum, esset amabile* licite à voluntate, non minus, quam licite sit amabile ab eo, qui ex invincibili ignorantia putat mentiri non esse peccatum, ideo invincibiliter ignorans malitiam mendacij non peccat. Quia licet mendacium realiter, & in se sit malum, non tamen intellectui proponitur ut malum; sed etiam illi, cui proponitur sub conditione, quod non esset malum, non proponitur ut malum; sed potius ut non malum, ergo si licite est amabile ab eo, qui invincibiliter ignorat esse peccatum, etiam licite potest a-

mari ab eo, cui proponitur sub conditione, quod non esset malum.

558. Dixi in conclusione hæc quarta: affectus conditionales esse licitos *quantum est ex parte objecti amati* seu, ex habitudine actus ad moralem objecti malitiam, quæ abesse supponitur vi conditionis illam excludentis; plerumque tamen ex habitudine oppositionis cum aliqua virtute, aut ex habitudine ad aliquam aliam circumstantiam sunt illiciti. Exempla hujus tria relege *num. 554.* & mox plura subjiciam: quo sensu est vera sententia communis, de qua *num. 552.*

Dico ergo quinto: sæpe, ac communiter affectus conditionales, de quibus in conclusione quarta, esse moraliter malos malitiâ non derivatâ ex objecto, sed tenente se ex parte solius actus ex oppositione, quam habet cum aliqua virtute; aut ex habitudine ad aliam circumstantiam. Ita Cardenas *D. 54. c. 4.* sic primo iste actus: *mæcharer, si non esset peccatum*, ex objecto, quod est mæchia, à qua conditio separat malitiam, malus non est: si tamen DEUS talem actum prohiberet, fieret moraliter malus ex habitudine ad præceptum divinum à quo deviare; aut quod sæpe fit, si voluntas in eum erumpat ex motivo delectationis.

Secundo *si non esset peccatum, concumberem cum Virg.* hic actus ex objecto non fit inhonestus, est tamen summa irreverentia contra Religionem erga tam sanctam personam similem actum elicere, quis enim neget fore irreverentem audaciam præter malitiam mæchia? Si Reginam alloquens diceret:

Tecum

Tecum rem haberem, si esses femina vulgaris. Terio actus hi: *si non esset peccatum, essem Hereticus, pejerarem, DEUM occiderem, &c.* Speciato objecto liciti sunt; siquidem ab hoc excludit conditio omnem malitiam, sunt tamen gravissima peccata ex parte actus ob ingentem irreverentiam DEO debitam ex virtute Religionis, quæ non patitur etiam conditionaliter ita effari de DEO: nonne foret irreverens audacia dicere Regi: *si esset mihi licitum, tibi alapam impingerem?* Deinde primus actus: *si non esset peccatum, essem Hereticus:* Equivaleat isti: *si hæresis non esset peccatum, non crederem DEUM vera dicere:* Secundus equivaleat huic: *si perjurium non esset peccatum, DEUM invocarem, ut testetur falsum; aut affirmarem DEUM esse testem falsi.* Tertius huic: *si DEI occiso non esset peccatum, ego, si possem, occiderem DEUM:* Hi autem actus sunt horrenda peccata non ex parte objecti, sed actus.

Quarto iste actus: *si esset licita occiso Petri, eum occiderem,* hic actus ex objecto nequit esse malus, cum ab eo sit exclusa vi conditionis tota malitia, est tamen malus ex parte sui: nam adhuc in illa hypothese Petro occiso esset graviter noxia, sed velle Petro graviter noxia, est grave peccatum contra charitatem.

559. Contra conclusionem quartam acriter se opponit Sanch. cit. *Lib. 1. c. 2. num. 23.* cujus fundamentum Cardenas cit. *D. 54. à num. 18.* reducit ad argumenta tria sequentia.

R. P. Karch. Diss.

Primum argumentum est: actio efficiens injuriæ proximum libere, & advertenter est ab intrinseco dissona rationi, id est, indefectibiliter dissonat rationi, ergo est impossibile, ut dicta actio non dissonet rationi: sed quodvis impossibile constituitur utraque parte contradictionis, ergo desiderans aliquid impossibile, desiderat contradictionis partem utramque, ergo cum sit impossibile, ut actio efficiens proximum injuriæ non dissonet rationi, seu ut non sit peccatum, desiderans actionem proximo injuriosam, ut non sit peccatum, desiderat utramque partem contradictionis, nempe ut esset peccatum, & non esset peccatum, seu ut dissonaret rationi, & non dissonaret rationi: atque desiderium desiderans esse peccatum, & non esse peccatum est in genere moris dissonum rationi atque a deo moraliter malum per *num. 553.* sub principium.

Respondet Cardenas *num. 70.* concessio antecedente cum consequentia, & subsumpto antecedente, distinguit hujus primum consequens: desiderans aliquid impossibile propositum ut tale, sive ut impossibile desiderat utramque partem contradictionis concedo consequentiam, desiderans aliquid impossibile propositum ut verum & reale pro eo statu desiderat utramque partem contradictionis nego consequentiam.

Ad secundum consequens concedo, quod sit impossibile, ne actio injuriosa proximo dissonet rationi, sive ut non sit peccatum, si proponatur prout est in se, & à parte rei; nego autem esse impossibilem prout propositam intellectui pro statu conditionato sub conditione

H h h

remo.

removente ab ea actione injuriosa dissonantiam cum ratione, seu peccatum; proinde voluntas eam prout subest tali conditioni desiderans non desiderat ut impossibilem, sed ut veram, & realem pro tali statu conditionato, consequenter pro tunc non desiderat esse peccatum, & non esse peccatum, cum non desideret ut impossibilem sed ut possibilem, veram, ac realem, & ideo actioni præfate proximo injuriosæ, prout subest conditioni excludenti peccatum, convenit præcisè non peccatum, ergo eam pro tali statu desiderans non desiderat peccatum, sed præcisè non peccatum.

Instabis, conditio hæc: *Si actio injuriâ afficiens proximum non esset peccatum, est impossibilis*, ergo claudit utramque partem contradictionis, nempe peccatum, & non peccatum; idem enim est, ac si dicat: *si esset peccatum, & non esset peccatum*, sed volens afficere proximum injuriâ sub hac conditione vellet peccatum, ergo etiam volens illam sub conditione: si non esset peccatum, vellet peccatum.

Respondeo, distinguo antecedens: est impossibilis in se, concedo antecedens. Est impossibilis prout proposita intellectui respectu actûs desiderantis, nego. Dum enim dicitur: *Si injuria proximum afficiens non esset peccatum*, ex parte conditionis apprehenditur ut vere, & realiter licita, & non prout impossibiliter licita. Eodem modo distinguo consequens, claudit utramque partem contradictionis: si attendatur ad impossibilitatem, quam conditio in se importat, concedo consequentiam, si attendatur solum id, quod importat pro-

posita intellectui ex parte hypothesis, nego consequentiam.

Quare esto verum sit, quod sic dicens: *Si actio proximo injuriosa esset peccatum, & non esset peccatum*, vellet utramque partem contradictionis, consequenter vellet peccatum ob argumentum evidens productum sub initium num. 553. secus dicens: *si actio talis injuriosa proximo non esset peccatum*, prout proposita intellectui juxta dicta.

560. Argumentum secundum contra conclusionem quartam: peccat, qui desiderat licere illicita, peccatum esse bonum, & malum morale esse honestum sed qui ponit eam conditionem: *si actio Petro injuriosa non esset peccatum*, desiderat peccatum esse bonum, & malum morale esse honestum, ergo peccat. Major probatur: desiderans licere illicita approbat peccatum, sed qui approbat peccatum, peccat, ergo, &c.

Respondet num. 76. distinguendo majorem: peccat, qui desiderat in sensu composito licere illicita, id est, qui vellet ea, quæ sunt illicita, simul licere, concedo majorem, peccat qui desiderat in sensu diviso licere illicita, id est, qui desiderat, quod ea, quæ in una hypothesis sunt mala, & illicita, in alia hypothesis non sint mala, sed licita. Nego majorem. Eodem modo volens malum morale pro sensu composito esse honestum peccat, secus volens in sensu diviso, id est, in hypothesis, quod actio sit moraliter mala peccat volens eandem sub eadem hypothesis esse honestam; non autem actionem, quæ sub una hypothesis si est mala, volens eandem sub alia hypothesis non esse malam, sed honestam.

Ad

Ad probationem majoris distinguo majorem. Desiderans in sensu composito licere illicita approbat peccatum. Concedo majorem, desiderans in sensu diviso. Nego majorem. Vel sic approbat peccatum desiderans actionem malam reventâ malitiâ esse licitam, minimè autem volens actionem, quæ sub una conditione est illicita, sub alia conditione non esse illicitam, sed honestam.

561. Argumentum tertium. Actus efficax voluntatis fertur in totam substantiam actionis, qualis ipsa est, & à tota substantia sumit speciem, sed iste actus: *Occiderem petrum, si liceret* est actus efficax, nempe sub tali conditione, ergo iste actus terminatur ad totam substantiam actus occisionis, qualis ipsa est; sed hæc est in se intrinsecè dissona rationi, ergo terminatur iste actus ad occisionem in se intrinsecè dissanam rationi, & ab ea sumit speciem, ergo est moraliter malus upote efficax; hic enim fertur in occisionem acceptam cum omnibus formalitatibus, & circumstantijs. Inefficax è contra desiderium terminari potest ad unam formalitatem ut præcisam ab alia, uti probat Cardenas *Cris. D. 44. c. 3. Art. 3. Conclus. 5.*

Respondeo distinguendo majorem: Actus efficax fertur in totam substantiam actionis, qualis ipsa est, proportionate ad suum statum absolutum, vel conditionatum. Concedo majorem, aliter nego majorem, & datâ minori distinguo consequens: terminatur ad totam substantiam occisionis, qualis ipsa est, pro statu absoluto nego consequentiam, qualis ipsa est pro statu conditionato concedo consequentiam; efficax i-

gitur affectus conditionatus non fertur in totam substantiam occisionis, qualis hæc est in statu absoluto, sed terminatur ad totam substantiam occisionis, qualis ipsa est pro statu conditionato.

Quapropter desiderium absolute desiderans copulam cum Berta conjugata est in specie adulterij; è contra desiderans conditionate efficaciter copulam cum eadem, si non esset conjugata, est in specie simplicis fornicationis. Disparitas est, quod desiderium absolutum fertur in copulam cum Berta accepta cum omnibus circumstantijs, proinde fertur etiam in circumstantiam conjugij, in quam non fertur desiderium conditionatum; fertur enim in copulam cum Berta ut præcisâ à conjugio, Cardenas *num. 70.*

562. Ex his inferes primo desideria, quibus quis actus jure naturali vetitos desiderat esse licitos, esse moraliter licita ex parte objecti. V.g. *O si mendacium esset bonum, vel utinam fornicatio non esset peccatum.* Ita Cardenas *Crisis Theologica D. 54. à num. 54.* Ratio est, quia desideria ejusmodi nullum moraliter malum habent ex parte objecti. Sic primum desiderium habet pro objecto mendacium, non ut est in se, sed ut sub ratione boni propositum ab intellectu; secundum verò fertur in fornicationem ut propositam sub ratione non peccati, sed nec mendacium propositum sub ratione boni, nec fornicatio proposita sub ratione non peccati est malum moraliter, ergo tale desiderium nullum moraliter malum habet ex parte objecti, sed si ita est, talis desiderium ex parte objecti est moraliter licitum.

H h h 2

Infe-

Inferes secundo, plerumque ejusmodi desideria aliunde esse illicita ob oppositionem, quam habent ad aliquam virtutem, aut habitudinem ad aliquam illicitam circumstantiam conformiter conclusioni quintæ *num.* 558. Unde illicita sunt sequentia desideria: *utinam occiso esset licita, ut si Petrum occiderem. O si mihi liceret copula carnalis cum B. Virg. O si non esset peccatum DEUM contemnere, Eucharistiam, & Sacras imagines conculcare.* Hæc & similia desideria, licet ex parte objecti careant omni malitia ex parte tamen actus, seu sui opponuntur alicui virtuti ob rationes *num.* 558. primum enim desiderium est contra charitatem proximi; secundum contra virtutem Hyperdulie debite Beatissimæ Virgini; tertium contra Religionem, seu cultum debitum DEO, & Sacris imaginibus.

Inferes tertio; etsi conditio impossibilis adjecta in matrimonio habeatur pro

non adjecta, in alijs tamen contractibus habetur pro adjecta, ergo etiam in casu nostro: Pal. *tom.* 1. *tract.* 2. *D.* 2. p. 10. §. 3. *num.* 5.

Demum placet animadvertio Tamb. *lib.* 10. *Decal.* *cap.* 5. §. 5. Sporer p. 1. *Theolog. Mor.* *cap.* 6. *num.* 21. hos & similes affectus: *Si non esset infernus, peccarem: Si non essem Religiosus, fornicarem; si essem adolescens, me vindicarem, carnes comederem, si DEUM non timerem &c.* dupliciter efferi posse nempe optativè, & sic sunt peccata ejusdem gravitatis cum objectis; fiunt enim cum actuali affectu ad materiam peccaminosam, siquidem conditio non aufert malitiam. Secundo in sensu enuntiativo, id est, indicando solum infirmitatè propriam, quæ nisi consideratione status reprimeretur, aut timor DEI frangeret, erumperet in peccatum, & in hoc sensu carent omni novo, hoc approbat etiam Vasq. 1. 2. *D.* 116. *cap.* 2.

pet. n. 552.

§. VII.

An idem actus internus, aut externus, tam naturalis, quam supernaturalis possit esse moraliter bonus, & malus.

563. **D**ico primò: idem actus extrinsecus respectu ejusdem operantis eodem tempore potest elici ex finibus pluribus uno bono, & altero pravo;

atque adeo esse respectu finis boni extrinsecè bonus, respectu finis mali extrinsecè malus. Ita Hesinx hîc *D.* 3. *num.* 16. Ariag. Oviedo. Ripald. contra Marat. hîc